

Bruxelles, 26 ianuarie 2023
(OR. en)

5766/23

SOC 53
EMPL 36

NOTĂ DE ÎNSOȚIRE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Data primirii:	26 ianuarie 2023
Destinatar:	Dna Thérèse BLANCHET, Secretară Generală a Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2023) 40 final
Subiect:	COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR <i>Consolidarea dialogului social în Uniunea Europeană prin valorificarea întregului său potențial de gestionare a tranzițiilor echitabile</i>

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2023) 40 final.

Anexă: COM(2023) 40 final

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 25.1.2023
COM(2023) 40 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

*Consolidarea dialogului social în Uniunea Europeană prin valorificarea întregului său
potențial de gestionare a tranzițiilor echitabile*

1. INTRODUCERE

Dialogul social este o piatră de temelie a modelului social european. Unul dintre obiectivele-cheie ale UE este îmbunătățirea condițiilor de trai și de muncă. Dialogul social și negocierile colective sunt modalități fundamentale de realizare a acestui obiectiv, contribuind la creșterea productivității, asigurând, în același timp, echitatea socială, un mediu de lucru de calitate și democrația la locul de muncă. O Europă socială puternică necesită parteneri sociali puternici. Dialogul social este, prin urmare, unul dintre principiile-cheie ale Pilonului european al drepturilor sociale.

Partenerii sociali puternici au un rol esențial în eficacitatea și echilibrul managementului schimbării. Schimbările climatice, digitalizarea și tendințele demografice schimbă rapid lumea, inclusiv lumea muncii. Pandemia de COVID-19 a accelerat unele dintre aceste schimbări. Dialogul social are un caracter fundamental în privința identificării unor modalități echilibrate de abordare a schimbărilor de pe piața muncii. La nivelul UE, dialogul social s-a aflat în avangarda conceperii și punerii în aplicare a politicilor de limitare a impactului pandemiei. La nivel sectorial și corporativ, partenerii sociali au stabilit rapid noi protocoale privind securitatea și sănătatea în muncă (SSM) ori au pus în aplicare programe de formare. La nivel național, aceștia au sprijinit autoritățile în ceea ce privește acordarea de asistență financiară lucrătorilor și întreprinderilor. Partenerii sociali joacă, de asemenea, un rol esențial în combaterea efectelor profunde ale războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, prin facilitarea integrării pe piața muncii a persoanelor strămutate din Ucraina, precum și a altor refugiați și migranți, și prin găsirea unor soluții durabile de ajustare a salariilor și a contractelor colective de muncă drept răspuns la criza costului vieții și la nivelurile ridicate ale inflației.

Implicarea partenerilor sociali îmbunătățește procesul de elaborare a politicilor și de legiferare. Partenerii sociali dispun de cunoștințe și experiență de neegalat în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și situația socială „de pe teren”. Contribuția lor poate asigura un echilibru adecvat între interesele lucrătorilor și cele ale angajatorilor și poate îmbunătăți acceptabilitatea și eficacitatea politicilor și legislației. Partenerii sociali au un rol unic comparativ cu alte părți interesate. Tratatul (articolul 154 din TFUE) prevede obligația Comisiei de a consulta partenerii sociali cu privire la propunerile din domeniul politicii sociale (și anume, care intră sub incidența articolului 153 din TFUE), pentru a permite partenerilor sociali să negocieze acorduri, dacă doresc acest lucru. Acordurile partenerilor sociali pot fi puse în aplicare prin intermediul dreptului Uniunii (articolul 155 din TFUE). Dialogurile structurate la nivelul UE sunt organizate periodic cu partenerii sociali în contextul semestrului european pentru coordonarea politicilor economice și în domeniul ocupării forței de muncă în toate momentele-cheie ale ciclului.

UE promovează rolul partenerilor sociali și încurajează îmbunătățirea dialogului social. Promovarea dialogului social este un obiectiv comun al UE și al statelor sale membre, ținând

seama de diversitatea sistemelor naționale și respectând autonomia partenerilor sociali. Pentru a sprijini acoperirea negocierilor colective și pentru a consolida capacitatea partenerilor sociali, a încuraja implicarea acestora și a le proteja autonomia, se impun a fi depuse eforturi suplimentare, atât la nivel național, cât și la nivelul UE¹. În **Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale** din martie 2021², Comisia a anunțat că va prezenta o inițiativă de sprijinire a dialogului social la nivel național și la nivelul UE, în urma consultărilor cu partenerii sociali. Dialogul social consolidat la toate nivelurile a făcut, de asemenea, obiectul recomandărilor la cel mai înalt nivel politic prin **Angajamentul social de la Porto**³ semnat de președinția portugheză a Consiliului UE, de Parlamentul European, de Comisia Europeană, de partenerii sociali și de platforma socială. Inițiativa privind dialogul social, menționată și în Comunicarea Comisiei intitulată „Conferința privind viitorul Europei – Transpunerea viziunii în acțiuni concrete” din iunie 2022, aduce o contribuție semnificativă la acțiunile ulterioare conferinței⁴.

Prezenta **comunicare a Comisiei** prevede o serie de măsuri concrete pentru continuarea consolidării dialogului social european, fiind însoțită de o **propunere de recomandare a Consiliului** privind modalitățile de consolidare a dialogului social național și a negocierilor colective. Comisia a elaborat această inițiativă cu implicarea strânsă a partenerilor sociali și a organizat, de asemenea, schimburi de opinii cu Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor.

2. DIALOGUL SOCIAL NAȚIONAL

Demersurile și procesele în domeniul dialogului social variază de la un stat membru la altul: în ceea ce privește relațiile colective de muncă, rolul negocierii colective în stabilirea condițiilor de lucru, apartenența și capacitatea organizațiilor, structurile formale pentru implicarea partenerilor sociali în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor, precum și importanța lor pe plan politic. Sistemele de negociere colectivă ale statelor membre variază, de asemenea, în ceea ce privește gradul lor de centralizare sau descentralizare.

Majoritatea statelor membre dispun de una sau mai multe structuri oficiale de dialog social la nivel național, în cadrul cărora reprezentanții angajatorilor, ai sindicatelor și ai guvernului pot dezbate chestiuni economice și sociale de ordin general. Rolul și competențele acestor organisme variază în mare măsură, dar acestea joacă, de obicei, un rol consultativ și de consiliere cu privire la proiectele legislative și în materie de politici, în special în domeniile legate de ocuparea forței de muncă, și pot oferi uneori un forum pentru negocierea acordurilor. Numeroase state membre au, de asemenea, organisme tripartite care se ocupă de

¹ A se vedea, de asemenea, Raportul privind consolidarea dialogului social european, prezentat de consilierul special Andrea Nahles, document disponibil [online](#).

² COM(2021) 102 final, document disponibil [online](#).

³ Angajamentul social de la Porto din 7 mai 2022, document disponibil [online](#).

⁴ COM(2022) 404 final, anexă, document disponibil [online](#).

aspecte specifice, cum ar fi securitatea socială, ocuparea forței de muncă, formarea, securitatea și sănătatea în muncă. Dialogul social tripartit productiv, care implică autoritățile publice, depinde de un dialog social bipartit puternic.

Dialogul social este supus presiunii de a obține rezultate într-o lume a muncii aflată în schimbare. În timp ce densitatea angajatorilor (ponderea angajatorilor care sunt membri ai organizațiilor patronale) s-a menținut la un nivel relativ stabil, densitatea sindicală a scăzut (în medie) în toate statele membre. Tranziția activității economice de la industria prelucrătoare la serviciile din sectorul privat și lumea muncii în schimbare îngreunează recrutarea de noi membri de către organizațiile sindicale și patronale. Un număr mare de lucrători care își desfășoară activitatea în majoritatea formelor mai noi de ocupare a forței de muncă, inclusiv un număr tot mai mare de lucrători independenți, nu sunt reprezentați. Același lucru este valabil și pentru lucrătorii cu contracte de muncă pe durată determinată al căror număr este în creștere, dar care sunt mai puțin susceptibili de a se afilia la o organizație sindicală. Flexibilitatea în ceea ce privește perioada în care se desfășoară activitatea și locul în care se desfășoară aceasta îngreunează organizarea de către reprezentanții lucrătorilor a unei forțe de muncă atât de fragmentate. În ultimii ani, organizațiile partenerilor sociali au luat inițiative pentru a atrage noi membri sau pentru a consolida vocea anumitor grupuri slab reprezentate (în special, tinerii și lucrătorii din cadrul platformelor) prin strategii specifice și eforturi de recrutare și prin crearea unor structuri specifice în cadrul organizațiilor. În ceea ce privește egalitatea de gen, ponderea femeilor în cadrul sindicatelor variază în mod semnificativ pe teritoriul UE, tendința generală fiind de creștere a numărului de femei membre, în pofida declinului apartenenței sindicale în ansamblu. Femeile sunt în continuare slab reprezentate în posturile de conducere.

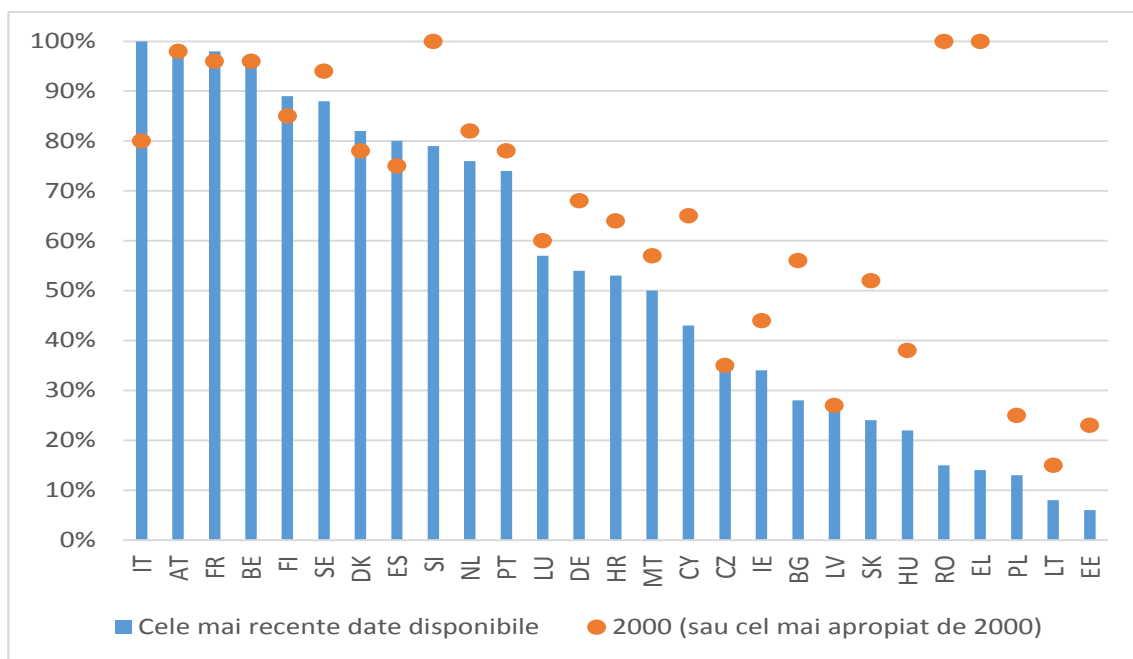
Ponderea lucrătorilor care fac obiectul contractelor colective de muncă a scăzut semnificativ în ultimii 30 de ani. Aceasta a scăzut de la o medie estimată la nivelul UE de aproximativ 66 % în 2000 la aproximativ 56 % în 2019, scăderi deosebit de mari fiind înregistrate în Europa Centrală și de Est [graficul 1]. În toate statele membre, s-a observat o acțiune amplă în direcția descentralizării negocierilor către nivelul întreprinderilor. Potrivit Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), gradul de acoperire al negocierilor colective este ridicat (peste 50 %) numai în țările în care există cel puțin o formă de negociere sectorială. În țările în care negocierile au loc în principal la nivel de întreprindere, gradul de acoperire al negocierilor colective este, de regulă, scăzut. Coordonarea între sectoare și unități de negociere, precum și nivelul de coordonare sunt dimensiuni deosebit de importante ale negocierii colective.

Gradul și calitatea implicării partenerilor sociali în procesul de elaborare a politicilor variază considerabil de la un stat membru la altul. Deși calitatea implicării partenerilor sociali s-a menținut la un nivel stabil în ultimii ani în majoritatea statelor membre, implicarea lor promptă și semnificativă diferă foarte mult de la o țară la alta. Diferitele contexte,

proceduri și practici instituționale constituie o parte dintre motivele în acest sens⁵. În special, calitatea și eficacitatea dialogului social în statele membre sunt evaluate de Comitetul pentru Ocuparea Forței de Muncă în cadrul evaluării sale anuale a dialogului social. Cele mai recente concluzii aprobate de Consiliu în iunie 2022 subliniază, printre altele, importanța alocării unui timp suficient pentru consultări pe tot parcursul procesului de elaborare a politicilor, precum și importanța asigurării unor cadre instituționale adecvate și a abordării chestiunilor legate de consolidarea capacităților și de scăderea gradului de acoperire al negocierilor colective⁶. Parlamentul European a subliniat, de asemenea, că sistemele solide de negociere colectivă sporesc reziliența statelor membre în perioadele de criză economică și că statele membre ar trebui să ia măsuri pentru a promova o densitate sindicală ridicată, precum și pentru a inversa tendința de declin în ceea ce privește gradul de acoperire al negocierilor colective⁷.

Graficul 1: Acoperirea negocierilor colective în UE, 2000-2019

Numărul angajaților acoperiți de contractul colectiv de muncă, împărțit la numărul total de salariați (în %, 2000 și 2019).

Notă: (1) Cele mai recente date disponibile sunt din 2019 (AT, BE, CZ, HU, IT, LT, NL, PL, PT), 2018 (BG, DE, DK, ES, FR, LU, LV, SE), 2017 (EL, FI, IE, SI, RO), 2016 (CY, MT), 2015 (SK) și 2014 (HR). (2) În cazul IT, acoperirea a fost revizuită la 100 %, ca urmare a faptului că salariile de bază stabilite în contractele colective de muncă sunt utilizate de

⁵ Eurofound (2021), document disponibil [online](#).

⁶ Document disponibil [online](#).

⁷ Rezoluția Parlamentului European din 11 martie 2021 referitoare la semestrul european pentru coordonarea politicilor economice: aspecte legate de ocuparea forței de muncă și aspecte sociale în strategia anuală pentru 2021 privind creșterea durabilă”, document disponibil [online](#).

instanțele pentru litigii de muncă ca referință pentru aplicarea principiului constituțional al remunerației proporționale și suficiente. Acoperirea negocierilor colective de 100 % în RO și EL în 2000 se explică prin existența unor mecanisme care extind contractele colective la toate întreprinderile, în timp ce scăderea se datorează în principal eliminării acestor mecanisme de extindere și altor schimbări care conduc la descentralizarea negocierilor colective.

Sursă: Pentru anul 2000 sau cel mai apropiat – baza de date ICTWSS, versiunea 6.1, Universitatea din Amsterdam. Variabila AdjCov (# 111). Pentru cele mai recente date disponibile – baza de date OCDE/AIAS (2021)

UE dispune de o serie de instrumente care vizează consolidarea dialogului social național. Directiva privind salariul minim⁸ prevede în sarcina statelor membre adoptarea unor măsuri care să vină în sprijinul partenerilor sociali în sensul dezvoltării capacității acestora de a se angaja în negocieri colective pentru stabilirea salariilor, precum și în sensul încurajării negocierilor constructive, semnificative și informate în ceea ce privește salariile. Directiva prevede, de asemenea, ca statele membre în care rata de acoperire a negocierilor colective este sub pragul de 80 % din numărul lucrătorilor să instituie un cadru favorabil negocierilor colective și să stabilească un plan de acțiune pentru promovarea acestora. Tranzițiile tehnologice în curs și automatizarea sporită se manifestă rapid ca restructurări la nivelul întregii economii. În acest context, cadrul de calitate al UE pentru restructurare din 2013 sprijină întreprinderile să anticipeze schimbările și să atenueze consecințele restructurării la nivel social și asupra pieței muncii⁹. Un vast cadru de directive privind informarea și consultarea lucrătorilor, atât la nivel național cât și la nivel transnațional, instituie, de asemenea, norme pentru protejarea drepturilor lucrătorilor la nivel de întreprindere¹⁰, în special în perioadele de restructurare. Parlamentul European are în vedere o rezoluție conținând recomandări adresate Comisiei referitoare la revizuirea Directivei privind comitetele europene de întreprindere. Directivele UE privind achizițiile publice¹¹ prevăd obligația statelor membre de a respecta dreptul de organizare și negociere colectivă în conformitate cu Convenția nr. 87 a OIM privind libertatea sindicală și apărarea dreptului sindical și Convenția nr. 98 a OIM privind aplicarea principiilor dreptului de organizare și negociere colectivă.

Propunerea Comisiei de directivă privind îmbunătățirea condițiilor de muncă ale lucrătorilor pe platforme¹² vizează consolidarea dialogului social în economia platformelor, inclusiv prin acordarea de noi drepturi la informare și consultare privind gestionarea algoritmică și prin impunerea obligației ca platformele digitale de muncă să ofere posibilitatea persoanelor care lucrează pe platforme să intre în contact și să comunice unele cu altele și cu reprezentanții lor. Orientările recente privind aplicarea legislației Uniunii în domeniul concurenței în cazul contractelor colective de muncă privind condițiile de muncă ale persoanelor care desfășoară o activitate independentă fără angajați clarifică situațiile în care anumite persoane care

⁸ Directiva (UE) 2022/2041, document disponibil [online](#).

⁹ COM/2013/0882 final, document disponibil [online](#).

¹⁰ Directiva 98/59/CE, Directiva 2001/23/CE, Directiva 2002/14/CE și Directiva 2009/38/CE.

¹¹ Directiva 2014/24/UE, Directiva 2014/25/UE și Directiva 2014/23/UE.

¹² COM(2021) 762 final, document disponibil [online](#).

desfășoară o activitate independentă fără angajați pot participa la negocieri colective menite să îmbunătățească condițiile de muncă ale acestora fără a încălca legislația Uniunii în materie de concurență¹³. Implicarea partenerilor sociali în conceperea și punerea în aplicare a politicilor și a reformelor în domeniul social și al ocupării forței de muncă a fost, de asemenea, recunoscută și încurajată în orientările privind ocuparea forței de muncă.

În ultimii ani, dialogul social a căpătat un caracter din ce în ce mai important în cadrul semestrului european, fiind emise în consecință o serie de recomandări specifice fiecărei țări în ceea ce privește implicarea partenerilor sociali naționali în procesul de elaborare a politicilor. În Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2023, Comisia reiterează importanța unui proces incluziv și a implicării prompte a partenerilor sociali în coordonarea și punerea în aplicare a politicilor economice și în domeniul ocupării forței de muncă la nivel european și național, inclusiv în toate etapele relevante ale semestrului european, multe dintre acestea fiind relevante și pentru punerea în aplicare a Mecanismului de redresare și reziliență (MRR). Propunerea Comisiei din 2023 de raport comun privind ocuparea forței de muncă subliniază că implicarea previzibilă, semnificativă și în timp util a partenerilor sociali joacă un rol important în asigurarea faptului că reformele și investițiile sunt concepute și puse în aplicare în mod eficace. Comisia subliniază în mod regulat importanța implicării părților interesate în relațiile sale cu toate statele membre. Comisia va utiliza forumurile existente ale semestrului european pentru a informa partenerii sociali cu privire la punerea în aplicare a Mecanismului de redresare și reziliență și pentru a-i implica în continuare în acest proces.

UE sprijină partenerii sociali să își îmbunătățească baza de afiliere și capacitățile administrative. Într-o serie de state membre, partenerii sociali nu dispun de capacități care să îi împiedice să participe efectiv la dialogul social¹⁴. Capacitatea partenerilor sociali a fost evidențiată ca fiind o provocare pentru 10 țări în rapoartele de țară pentru 2019 din cadrul semestrului european și pentru alte patru țări în 2020. Consolidarea capacităților este, în primul rând, o sarcină pe care partenerii sociali înșiși trebuie să o realizeze. Cu toate acestea, autoritățile publice joacă un rol esențial prin furnizarea de sprijin tehnic, financiar și de altă natură.

Fondul social european Plus (FSE+)¹⁵ impune statelor membre cărora li s-a adresat o recomandare specifică fiecărei țări privind dialogul social să aloce cel puțin 0,25 % din fonduri pentru sprijinirea consolidării capacităților partenerilor sociali și/sau ale ONG-urilor, în timp ce toate celelalte state membre trebuie să aloce un quantum adecvat din resursele FSE+ în acest scop. Comisia facilitează programarea FSE+ pentru consolidarea capacităților partenerilor sociali naționali. De asemenea, promovează învățarea reciprocă și schimbul de

¹³ C/2022/6846, document disponibil [online](#).

¹⁴ Eurofound (2020), document disponibil [online](#).

¹⁵ Regulamentul (UE) 2021/1057, document disponibil [online](#).

bune practici între statele membre, inclusiv prin intermediul prerogativei liniilor bugetare din domeniul dialogului social.

Eforturile în materie de abordare a provocărilor evidențiate mai sus se impun a fi intensificate la nivel național pentru a valorifica toate beneficiile dialogului social.

Acțiunile UE pot susține statele membre în procesele de promovare a dialogului social și de sprijinire a partenerilor sociali, dar acestea nu sunt suficiente. Provocările cu care se confruntă partenerii sociali, inclusiv tendințele de scădere a numărului contractelor colective de muncă și calitatea dialogului social care variază de la un stat membru la altul, pot fi abordate numai prin acțiuni la nivel național. Pe lângă instrumentele prezentate mai sus, Comisia va sprijini statele membre în punerea în aplicare a principiului 8 al Pilonului european al drepturilor sociale prin prezentarea unei recomandări a Consiliului privind dialogul social. Odată adoptată, prezenta propunere de recomandare va oferi statelor membre orientări cu privire la cele mai bune modalități de promovare a dialogului social și de consolidare a negocierilor colective. Promovarea dialogului social și a negocierilor colective este, de asemenea, importantă în contextul negocierilor de extindere în curs, deoarece țările candidate trebuie să își consolideze structurile și procesele de dialog social pentru a face față provocărilor cu care se confruntă lumea muncii aflată în schimbare.

Propunere a Comisiei de recomandare a Consiliului

- Comisia propune o recomandare a Consiliului de sprijinire a punerii în continuare în aplicare de către statele membre a principiului 8 al Pilonului european al drepturilor sociale. Propunerea recomandă statelor membre să se asigure că există un mediu propice dialogului social tripartit și bipartit, inclusiv negocierilor colective, care să respecte drepturile fundamentale ale libertății de asociere și ale negocierii colective; promovează organizații puternice și independente ale lucrătorilor și angajatorilor, inclusiv măsuri de consolidare a capacității acestora; asigură accesul la informațiile relevante necesare participării la dialogul social; promovează implicarea tuturor părților în dialogul social; se adaptează erei digitale, promovează negocierile colective pe noua piață a forței de muncă și o tranziție echitabilă și justă către neutralitatea climatică și asigură un sprijin instituțional adecvat.
- Comisia va evalua periodic punerea în aplicare a recomandării de către statele membre, în consultare cu partenerii sociali relevanți și cu statele membre, pentru a evalua progresele înregistrate imediat după data punerii sale în aplicare. Aceasta va veni în completarea implicării și consultării periodice și bine stabilite a partenerilor sociali ca parte a procesului anual al semestrului european.

3. DIALOGUL SOCIAL LA NIVELUL UE

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) recunoaște pe deplin rolul-cheie al partenerilor sociali într-o economie socială de piață, conferindu-le un rol specific în procesul legislativ al UE în domeniul politicii sociale. Posibilitatea oferită de tratat de a pune în practică acordurile partenerilor sociali în dreptul Uniunii confirmă importanța dialogului social european și statutul special al partenerilor sociali reprezentativi. În contextul aplicării acestor dispoziții, respectarea autonomiei și a rolurilor partenerilor sociali și ale instituțiilor UE are un caracter esențial. Rolul lor este recunoscut și prin natura tripartită a trei agenții ale UE (Eurofound, Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale și Agenția Europeană pentru Securitate și Sănătate în Muncă) și prin intermediul comitetelor consultative tripartite în domeniul securității și sănătății în muncă, pentru libera circulație a lucrătorilor, pentru coordonarea sistemelor de securitate socială și pentru formare profesională.

În 2015, Comisia a lansat un nou început pentru dialogul social împreună cu partenerii sociali europeni. Partenerii sociali europeni, Comisia și Consiliul au semnat ulterior o declarație comună privind noul început pentru dialogul social¹⁶. În contextul monitorizării, Comisia a consolidat rolul partenerilor sociali europeni în cadrul semestrului european prin consultarea acestora în puncte-cheie ale procesului, implicându-i într-o mai mare măsură în procesul de elaborare a politicilor și de legiferare prin introducerea unor noi forme de consultare a partenerilor sociali. De asemenea, se pune un accent mai puternic pe consolidarea capacităților partenerilor sociali naționali, inclusiv prin sporirea finanțării, întrucât dialogul social la nivelul UE nu poate produce rezultate în lipsa unui dialog social național funcțional și eficace.

Cadrul pentru dialogul social european a devenit un cadru solid atât pentru negocierile și consultările bilaterale, cât și pentru cele tripartite. Cu toate acestea, este esențial ca acest cadru să fie actualizat periodic pentru a se asigura că partenerii sociali pot contribui pe deplin la abordarea provocărilor economice și sociale. Este momentul realizării unui bilanț al progreselor înregistrate în urma noului început pentru dialogul social, precum și al analizării modalităților de îmbunătățire a valorificării potențialului dialogului social european. Pe baza consultărilor sale cu partenerii sociali, Comisia propune un set de măsuri vizând consolidarea dialogului social european prin modernizarea structurilor sale, încurajarea și sprijinirea acordurilor cu partenerii sociali, consolidarea implicării partenerilor sociali în procesul de elaborare a politicilor UE și eficientizarea sprijinului financiar și tehnic al Comisiei.

3.1. Structurile dialogului social

La nivel interprofesional

¹⁶ Declarația comună privind noul început pentru dialogul social (2016), document disponibil [online](#).

Dialogul social european dispune de structuri interprofesionale bine stabilite. Reuniunea socială tripartită la nivel înalt pentru creșterea economică și ocuparea forței de muncă asigură o concertare bianuală între Consiliu, Comisie și partenerii sociali de la nivel european¹⁷. Dialogul macroeconomic oferă un forum pentru Consiliu, Comisie, Banca Centrală Europeană și Eurogrup pentru a face schimb de opinii cu partenerii sociali europeni în ceea ce privește politicile monetare și bugetare și evoluțiile salariale. În ultimii ani, Comitetul pentru Ocuparea Forței de Muncă (EMCO) a organizat, de asemenea, mai multe seminarii cu partenerii sociali europeni și naționali relevanți pentru a discuta pe teme având o importanță deosebită pentru aceștia (de exemplu, competențele, măsurile adoptate în contextul pandemiei de COVID-19 sau tranzițiile profesionale), pe lângă evaluarea anuală tradițională a dialogului social. Comitetul pentru protecție socială (CPS) implică în mod regulat partenerii sociali în discuțiile sale (de exemplu, în ceea ce privește pensiile, îngrijirea pe termen lung sau accesul la protecție socială). Comitetul pentru dialog social, organizat de Comisie, este principalul forum pentru dialogul social intersectorial la nivelul organizațiilor interprofesionale europene ale partenerilor sociali.

Deși aceste foruri permit un dialog cuprinzător bipartit și tripartit la nivelul UE, experiența recentă a dezvoltării unor instrumente îmbunătățite pentru a face față schimbărilor rapide de pe piața forței de muncă și la nivel social a adus în centrul atenției necesitatea complementară a unui dialog tripartit mai aprofundat privind ocuparea forței de muncă și aspectele sociale. Această necesitate a fost subliniată în mod ferm de partenerii sociali în cadrul procesului de consultare.

Comisia:

- va invita Comitetul pentru Ocuparea Forței de Muncă și Comitetul pentru protecție socială să organizeze schimburi tripartite periodice pe teme relevante, cu participarea partenerilor sociali europeni și naționali.
- În contextul reuniunilor Comitetului pentru dialog social și de comun acord cu partenerii sociali, organizarea pe teme relevante (de exemplu, cu privire la lipsa de forță de muncă și de personal calificat sau la tranziția echitabilă) a unor discuții tripartite ad-hoc/extraordnare care implică parteneri sociali europeni și naționali și reprezentanți ai statelor membre.

La nivel sectorial

Dialogul sectorial la nivelul UE acoperă peste 80 % din forța de muncă din UE. Cele 43 de comitete de dialog sectorial sunt alcătuite din 65 de organizații patronale europene și 15 federații sindicale europene, reprezentând aproximativ 185 de milioane de lucrători și peste

¹⁷ Articolul 152 din TFUE și Decizia (UE) 2016/1859 a Consiliului, document disponibil [online](#).

6 milioane de întreprinderi din întreaga UE. Acestea discută și convin asupra modalităților de îmbunătățire a condițiilor de lucru și a relațiilor de muncă în sectoarele lor respective și sunt consultate cu privire la evoluțiile la nivelul UE cu implicații sociale și în materie de ocupare a forței de muncă. Pe lângă acorduri, partenerii sociali europeni la nivel sectorial adoptă în fiecare an între 30 și 50 de poziții comune cu privire la rezultate pentru o gamă largă de subiecte, cum ar fi securitatea și sănătatea în muncă, condițiile de lucru, impactul tranziției către neutralitatea climatică, digitalizarea, competențele, mobilitatea forței de muncă sau egalitatea de gen¹⁸. Gradul ridicat de acoperire al lucrătorilor și al întreprinderilor conferă legitimitate comitetelor și asigură faptul că rezultatele comune, cum ar fi acordurile autonome, au un impact real în ceea ce privește punerea în aplicare. În ciuda diferențelor mari dintre sectoare, comitetele au oferit un cadru comun de dialog social la nivelul UE.

Acest cadru s-a dezvoltat de-a lungul timpului ca răspuns la necesitatea ca partenerii sociali să influențeze și să contribuie la o mai bună integrare în UE. Cu toate acestea, partenerii sociali pot să apară sau să dispară într-un anumit sector. De exemplu, în ultimii ani au apărut noi operatori, cum ar fi companiile low-cost din sectorul aviației civile, noi societăți în domeniul serviciilor poștale sau furnizori privați de servicii sociale. Pentru a reacționa mai eficient la evoluțiile sectoriale și la lumea muncii în schimbare, comitetele ar trebui să depună eforturi pentru a fi favorabile incluziunii, precum și pentru a menține și a spori reprezentativitatea. Acestea ar trebui, de asemenea, să sporească relevanța dialogului social la nivel sectorial, inclusiv prin implicarea organizațiilor partenerilor sociali naționali și prin cooperarea cu sectoare/segmente care nu sunt încă reprezentate sau incluse în dialogul social sectorial european¹⁹.

Comisia, împreună cu partenerii sociali la nivel sectorial, se va angaja în modernizarea cadrului pentru dialogul social sectorial al UE în scopul de a spori relevanța și eficacitatea acestuia și va analiza dacă este necesară o revizuire a Deciziei 98/500/CE a Comisiei privind constituirea comitetelor de dialog sectorial, menite să promoveze dialogul între partenerii sociali la nivel european²⁰.

Angajamentele în materie de mediu afectează organizarea reuniunilor. În conformitate cu recenta comunicare a Comisiei privind „Înverzirea Comisiei”²¹, Comisia a început deja să organizeze o serie de reuniuni în format online sau hibrid. Comisia va sprijini în continuare organizarea reuniunilor pe tema dialogului social sectorial. În acest sens, Comisia va elabora, în colaborare cu partenerii sociali, o abordare nouă și mai ecologică în ceea ce privește organizarea acestora.

¹⁸ Rezultate disponibile [online](#).

¹⁹ A se vedea Eurofound (2019), document disponibil [online](#).

²⁰ Decizia 98/500/CE a Comisiei, document disponibil [online](#).

²¹ [A se vedea](#) C(2022) 2230 final.

În strânsă colaborare cu partenerii sociali, Comisia:

- va moderniza cadrul juridic pentru comitetele de dialog sectorial printr-o posibilă revizuire a deciziei relevante a Comisiei;
- în cadrul structurii actuale a comitetelor de dialog sectorial, va facilita sinergiile dintre comitetele existente, va promova includerea de noi segmente ale sectoarelor economice în cadrul acestora, sub rezerva îndeplinirii criteriilor relevante, și va adapta abordarea privind efectuarea studiilor de reprezentativitate în colaborare cu Eurofound;
- va lansa un proces de revizuire a modului în care sunt organizate reuniunile comitetului de dialog sectorial;
- va analiza în continuare modalitățile de instituire a unui nou dialog social sectorial pentru serviciile sociale la nivelul UE.

Comisia lansează partenerilor sociali invitația:

- de a depune în continuare eforturi și de a evalua necesitatea întreprinderii unor acțiuni suplimentare în cadrul dialogurilor lor sociale pentru a stabili contacte cu entitățile afiliate din statele membre care nu sunt încă vizate de respectivele comitete de dialog sectorial, pentru a îmbunătăți calitatea de membru și reprezentativitatea atât a organizațiilor sindicale, cât și a organizațiilor patronale;
- de a promova includerea tuturor organizațiilor reprezentative relevante ale partenerilor sociali europeni în cadrul comitetelor noi și existente.

3.2. Sprijinirea acordurilor cu partenerii sociali

Acordurile cu partenerii sociali reprezintă unul dintre cele mai importante rezultate ale dialogului social european. Până în prezent, partenerii sociali au încheiat șase acorduri interprofesionale autonome. Pe lângă acordurile autonome, în perioada 1995-2010, patru acorduri interprofesionale cu parteneri sociali au fost puse în aplicare prin intermediul dreptului Uniunii²². Cu toate acestea, în ultimul deceniu, partenerii sociali europeni la nivel interprofesional nu au negociat niciun nou acord care să fie pus în aplicare prin intermediul dreptului Uniunii. Comisia salută noul program legislativ și de lucru pentru perioada 2022-2024 al partenerilor sociali europeni la nivel interprofesional și negocierea în curs a unui nou acord privind munca la distanță și dreptul de a se deconecta, care urmează să fie pus în aplicare prin intermediul dreptului Uniunii. La nivel sectorial, opt acorduri cu parteneri sociali

²² Directivele 96/34/CE, 97/81/CE, 1999/70/CE și 2010/18/UE.

au fost transformate în dreptul Uniunii în perioada 1999-2018²³ și cinci acorduri autonome au fost elaborate de partenerii sociali naționali în perioada 1999-2021.

Hotărârile recente ale Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)²⁴ furnizează clarificări în ceea ce privește cadrul pentru punerea în aplicare a acordului cu parteneri sociali prin intermediul dreptului Uniunii. Hotărârile prevăd faptul că, în urma unei cereri comune a partenerilor sociali ca acordul lor să fie pus în aplicare la nivelul Uniunii, Comisia stabilește, de la caz la caz, dacă este oportun să prezinte Consiliului o propunere de punere în aplicare a acordului respectiv la nivelul Uniunii sub forma unei directive. În cursul negocierii unui acord, partenerii sociali pot acționa în mod liber, iar Comisia trebuie să se abțină de la orice comportament care vizează influențarea desfășurării negocierilor sau a conținutului acordului preconizat.

Ca o prioritate, Comisia va continua să promoveze acordurile cu partenerii sociali. În acest scop, serviciile Comisiei vor sprijini negocierea acordurilor cu partenerii sociali oferind, la cererea partenerilor sociali, sprijin administrativ și consiliere juridică, în special cu privire la aspecte care ar putea avea un impact negativ asupra punerii în aplicare a unui acord prin intermediul dreptului Uniunii (de exemplu, orice posibilă neconcordanță cu domeniul de aplicare al tratatului sau suprapuneri cu legislația existentă). Această consiliere juridică, furnizată cu maxima diligență posibilă, nu va aduce atingere poziției finale a Comisiei cu privire la oportunitatea de a prezenta Consiliului acordul.

Astfel cum a fost confirmat prin hotărârea Curții din 21 septembrie 2021 (cauza C-928/19 P), atunci când Comisia este sesizată de partenerii sociali cu o cerere de punere în aplicare a unui acord cu parteneri sociali prin intermediul dreptului Uniunii, aceasta va evalua legalitatea acordului și reprezentativitatea părților semnatare, precum și oportunitatea punerii în aplicare a acordului prin intermediul dreptului Uniunii, printre altele, din perspectiva unor considerații de ordin economic, social și politic. În acest context, poate fi efectuată o evaluare a impactului. Comisia recunoaște faptul că partenerii sociali au cunoștință de posibilul impact pe care l-ar putea avea acordul lor asupra întreprinderilor și lucrătorilor.

Serviciile Comisiei vor informa partenerii sociali în cauză în termen de 3 luni cu privire la considerațiile lor preliminare, inclusiv dacă va exista sau nu o evaluare a impactului. Comisia va lua o decizie finală în funcție de complexitatea evaluării acordului propus, ținând seama de cerințele jurisprudenței recente a Curții de Justiție.

Comisia va continua, de asemenea, să promoveze alte rezultate comune ale partenerilor sociali, cum ar fi cadrul de acțiuni, învățarea reciprocă sau documentele de orientare, și să

²³ Directivele 1999/63/CE, 2000/79/CE, 2005/47/CE, 2009/13/CE, 2010/32/UE, 2014/112/UE, (UE) 2017/159 și (UE) 2018/131.

²⁴ Hotărârea Curții din 14 octombrie 2019, C-928/19, și Hotărârea Tribunalului din 21 septembrie 2021, C-928/19 P.

încurajeze partenerii sociali europeni să dezvolte și să monitorizeze în permanență altele noi ca răspuns la provocările emergente.

Comisia:

- va oferi partenerilor sociali europeni, la cererea acestora și în cursul negocierilor privind acordurile cu partenerii sociali, a căror punere în aplicare prin intermediul dreptului Uniunii este prevăzută, sprijin administrativ și consiliere juridică;
- va pune un accent mai mare pe proiectele care sprijină punerea în aplicare a acordurilor autonome ale partenerilor sociali în cadrul viitoarelor cereri de propuneri de proiecte privind dialogul social.

Comisia lansează partenerilor sociali europeni invitația:

- de a negocia și de a încheia mai multe acorduri cu partenerii sociali;
- de a se asigura că dispun de un mandat din partea afiliaților lor naționali care le permite să inițieze negocieri cu privire la acordurile cu partenerii sociali;
- de a implica în continuare membrii acestora în acțiuni și proiecte comune și separate de consolidare a capacităților, menite să asigure punerea în aplicare a acordurilor-cadru autonome în toate statele membre.

3.3. Consolidarea implicării partenerilor sociali în procesul de elaborare a politicilor UE

Comisia îi consultă pe toți cei 87 de parteneri sociali europeni recunoscuți cu privire la posibile acțiuni legislative ale UE în domeniul politicii sociale care intră sub incidența articolului 153 din TFUE (de exemplu, condițiile de muncă, securitatea și sănătatea în muncă, informarea și consultarea lucrătorilor, securitatea socială și protecția socială a lucrătorilor, egalitatea de gen în ceea ce privește ocuparea forței de muncă). Aceste consultări în două etape s-au derulat într-un ritm constant în ultimii 10 ani și s-au desfășurat în scris. În unele domenii, cum ar fi stabilirea unor valori-limită de expunere profesională pentru agenții cancerigeni, mutageni și pentru substanțele toxice pentru reproducere²⁵, partenerii sociali sunt consultați pe larg cu ajutorul unor structuri specifice, cum ar fi Comitetul consultativ tripartit pentru securitate și sănătate la locul de muncă. În astfel de cazuri și în acord cu partenerii sociali europeni, consultarea în două etape ar putea fi realizată prin reuniuni cu toți partenerii sociali implicați, în vederea îndeplinirii tuturor obligațiilor prevăzute în tratat.

Odată cu lansarea noului început pentru dialogul social, Comisia a introdus audieri dedicate ca o nouă modalitate de consultare a partenerilor sociali europeni cu privire la inițiativele în cazul cărora tratatul nu impune o consultare în două etape. Audierile dedicate și-

²⁵ Directiva 2004/37/CE privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenți cancerigeni, agenți mutageni sau substanțe toxice pentru reproducere la locul de muncă, document disponibil [online](#).

au dovedit utilitatea și constituie forumuri importante, atât pentru Comisie, cât și pentru partenerii sociali, pentru efectuarea schimbului de opinii cu privire la viitoarele inițiative în materie de politică. Numărul audierilor dedicate a crescut de-a lungul timpului, acoperirea lor fiind extinsă și la domenii de politică altele decât ocuparea forței de muncă și aspectele sociale, în temeiul articolului 153 din TFUE (de exemplu, guvernanta corporativă sustenabilă, transparența salarială, strategia europeană privind serviciile de îngrijire, strategia pentru o mobilitate sustenabilă și inteligentă și interzicerea introducerii pe piața UE a produselor fabricate prin muncă forțată). În plus, comitetele de dialog sectorial sunt consultate cu privire la evoluțiile UE care au implicații sociale pentru sectoarele lor respective.

Asigurarea formatului adecvat și a calendarului unor astfel de consultări este importantă pentru a evita ratarea unor oportunități de a obține contribuții de calitate la consultările pentru Comisie. Acesta este motivul pentru care se impune o mai bună înțelegere a dialogului social la nivelul Comisiei și o abordare mai coerentă în ceea ce privește implicarea și consultarea partenerilor sociali. O imagine de ansamblu îmbunătățită a planificării viitoarelor propuneri din programul de lucru al Comisiei ar veni în sprijinul partenerilor sociali în ceea ce privește pregătirea contribuțiilor și a activităților.

În plus, Comisia cooperează periodic cu partenerii sociali pe teme specifice. De exemplu, prin intermediul Parteneriatului european reînnoit pentru integrare²⁶, Comisia și partenerii sociali și economici europeni urmăresc să promoveze o abordare multipartită a integrării refugiaților și a altor migranți pe piața forței de muncă. Partenerii sociali contribuie, de asemenea, la deliberările privind migrația legală din cadrul noii Platforme pentru migrația forței de muncă.

Comisia:

- va atribui rolul de coordonator al dialogului social la nivelul fiecărui serviciu al Comisiei;
- prin intermediul membrilor responsabili ai colegiului, va colecta opiniile partenerilor sociali europeni la nivel interprofesional cu privire la prioritățile de politică înainte de programul de lucru al Comisiei, în contextul dialogului periodic.

Comisia lansează partenerilor sociali invitația:

- de a furniza mai multe poziții comune privind rezultatele înainte de propunerile relevante ale Comisiei.

3.4. Eficientizarea sprijinului financiar și tehnic

²⁶ Informații disponibile [online](#).

Rolul special al partenerilor sociali și caracterul întemeiat pe tratat al dialogului social european sunt recunoscute în bugetul UE. Prin intermediul acestui buget, Comisia sprijină proiectele partenerilor sociali europeni și naționali, precum și cercetarea în domeniul relațiilor de muncă. De asemenea, Comisia finanțează și organizează reuniunile Comitetului pentru dialog social, cele 43 de comitete de dialog sectorial și audierile în materie de consultare.

UE sprijină cercetări importante privind dialogul social și negocierile colective. Relațiile de muncă și dialogul social se numără printre prioritățile strategice ale programului de lucru multianual al Eurofound pentru perioada 2021-2024. Eurofound oferă informații comparative cu privire la dialogul social național și la procesele și rezultatele negocierilor colective; raportează cu privire la funcționarea dialogului social tripartit și implicarea partenerilor sociali în elaborarea politicilor naționale; furnizează date privind timpul de lucru și stabilirea salariilor și analizează rolul dialogului social în contextul restructurării, impactul tranziției către neutralitatea climatică și digitalizare. De asemenea, Comisia derulează un proiect comun cu OCDE pentru a sprijini dezvoltarea bazei de date OCDE/AIAS privind caracteristicile instituționale ale sindicatelor, stabilirea salariilor, intervenția statului și pactele sociale. Proiectul oferă informații cuprinzătoare și comparabile cu privire la domeniul de aplicare și caracterul evolutiv al negocierilor colective în țările OCDE și ale UE. În plus, Comisia cofinanțează în fiecare an o serie de proiecte europene de cercetare privind negocierile colective în cadrul cererii sale de propuneri pentru îmbunătățirea expertizei în domeniul relațiilor de muncă.

Este nevoie de îmbunătățirea schimbului de informații și de promovarea culturii dialogului social. Comisia menține o bază de date accesibilă publicului cu privire la rezultatele convenite de partenerii sociali europeni și oferă informații online cu privire la 40-50 de proiecte de dialog social finanțate în fiecare an. Cu toate acestea, informațiile privind impactul dialogului social european la nivel național și acțiunile întreprinse de partenerii sociali naționali în urma rezultatelor convenite la nivel european sunt limitate. Majoritatea rezultatelor dialogului social european nu conțin dispoziții de punere în aplicare. Punerea lor în aplicare nu este monitorizată, urmărită sau analizată. În plus, în unele state membre, cultura dialogului social este relativ slabă din cauza tradițiilor naționale și locale care au afectat modul în care s-a dezvoltat dialogul social. Sensibilizarea partenerilor sociali naționali cu privire la politicile UE și la instituțiile pieței muncii variază, de asemenea, de la un stat membru la altul și de la o organizație a partenerilor sociali la alta și ar putea fi consolidată prin acțiuni de informare specifice în scopul consolidării capacităților. Aceasta ar putea include un program-pilot de informare și de vizite destinat tinerilor lideri ai partenerilor sociali.

Comisia:

- va crea, în colaborare cu partenerii sociali, o rețea de cercetare pentru analizarea și promovarea dialogului social european și pentru monitorizarea punerii sale în aplicare;

- va sprijini partenerii sociali europeni în vederea unei mai bune cunoașteri a politicilor UE și a instituțiilor pieței forței de muncă în rândul organizațiilor membre.

Comisia lansează partenerilor sociali invitația:

- de a asigura o mai mare vizibilitate rezultatelor dialogului social european și rezultatelor proiectelor UE și de a asigura diseminarea pe scară largă a rezultatelor în rândul membrilor lor și nu numai.

4. PROMOVAREA DIALOGULUI SOCIAL LA NIVEL INTERNAȚIONAL

UE este lider prin puterea exemplului în ceea ce privește promovarea dialogului social la nivel internațional. Aceasta se realizează prin reuniuni periodice de colaborare cu Organizația Internațională a Muncii, OCDE sau cu alte organizații sau organisme internaționale, atât la nivel politic, cât și la nivel tehnic. UE și statele sale membre sprijină în mod activ parteneriatele globale care promovează dialogul social, inclusiv prin inițiativa „Global Deal”. În contextul politicii de extindere a UE, Comisia sprijină, de asemenea, proiectele care vizează îmbunătățirea dialogului social în țările candidate sau potențial candidate și participă la schimburi de bune practici la diferite niveluri. În contextul politicii europene de vecinătate, Comisia finanțează programe regionale menite să consolideze dialogul social și organizează Forumul pentru dialog social al Uniunii pentru Mediterana cu parteneri sociali de ambele părți ale Mediteranei. Prin parteneriate internaționale și având în vedere oferta UE bazată pe valori pentru țările partenere, *Global Gateway*, UE menține standarde înalte în materie de drepturi fundamentale ale omului, ale lucrătorilor și drepturi sociale, iar promovarea dialogului social sprijină asigurarea faptului că această colaborare aduce beneficii întregii societăți.

În februarie 2022, Comisia a adoptat Comunicarea sa privind munca decentă la nivel mondial²⁷, reafirmând angajamentul UE de a depune eforturi pentru a asigura locuri de muncă decente în UE și în întreaga lume. UE sprijină conceptul universal de muncă decentă, astfel cum a fost dezvoltat de OIM și astfel cum se reflectă în obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU. Dialogul social și guvernanta tripartită reprezintă unul dintre cele patru elemente ale conceptului universal de muncă decentă. Libertatea de asociere și recunoașterea efectivă a dreptului la negociere colectivă se numără printre standardele fundamentale de muncă stabilite în Declarația OIM din 1998 cu privire la principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă și fac parte dintre angajamentele asumate în acordurile de liber schimb ale UE și în sistemul generalizat de preferințe tarifare Plus al UE.

²⁷ COM(2022) 66 final, document disponibil [online](#).

Toate statele membre au ratificat standardele internaționale fundamentale ale OIM relevante în domeniul dialogului social. Consiliul, sprijinit de Comisie, încurajează statele membre să continue acțiunile de ratificare și de punere în mod eficace în aplicare a convențiilor OIM²⁸. De asemenea, Consiliul invită statele membre și Comisia să îmbunătățească dialogul social la toate nivelurile și sub toate formele sale, inclusiv prin cooperare transfrontalieră și prin promovarea acordurilor-cadru internaționale pentru a asigura participarea activă a partenerilor sociali la conturarea viitorului muncii și la realizarea progresului social, în special prin recunoașterea efectivă a dreptului la negociere colectivă.

Comisia:

- va lansa în continuare statelor membre invitația de a ratifica și de a pune efectiv în aplicare convențiile OIM, precum și de a le promova la nivel internațional;
- în colaborare cu OIM, va lansa un proiect de sprijinire a partenerilor sociali la nivelul comitetelor de dialog sectorial din UE, la cererea acestora, în ceea ce privește desfășurarea de activități privind lanțurile de aprovizionare responsabile, inclusiv respectarea drepturilor fundamentale ale lucrătorilor.

Comisia lansează partenerilor sociali invitația:

- de a promova în continuare dialogul social pe plan internațional la toate nivelurile.

²⁸ Concluziile Consiliului din 24 octombrie 2019 privind „Viitorul muncii: Uniunea Europeană promovează Declarația centenarului OIM”.